

גליון באר הבדשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

מטות - מסעי

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש
באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית
Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית
Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית
Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית
Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית
Колодезь Торы
info@kolodetztory.com

ארה"ב:
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
© 2025 כל הזכויות שמורות להמכון

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי
להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון
באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת מטות מסעי

אמונה

על פי ה' - אין אדם שומע לי ומפסיד ד

מסעיהם למוצאיהם - כל 'מסע' בכדי שיצא ממנו תכלית הטוב ו

קדושה וטהרה ומלחמת היצר

לזכרון לפני ה' - מעלת שמירת הקדושה ובפרט שמירת העיניים ט

פסיעה קטנה - במלחמת היצר כל מסע קטן אינו לריק יב

מידות טובות

שלא אכעוס - בגנות הכעס יד

מתלמידיו של אהרן הכהן - אוהב שלום ורודף שלום טז

ספרה"ק בת עין

ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה' וגו' (לג ג). ונ"ל, שהתורה מרמזת לנו בזה דרך העבודה, דהנה עיקר בחינת ארץ ישראל הוא כדי לבא לבחינת יראת הרוממות מהבורא עולמים מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ולקבל עליו עול מלכות שמים בשלמות באשר מושל בעליונים ובתחתונים כרצונו ית', מחמת ששם בארץ ישראל הוא עיקר השראת השכינה והתגלות מלוכת הבורא ב"ה, לכך יכול להשיג שם בחינת קבלת עול מלכות שמים בשלמות בגודל אימה ופחד ויראה ובושה והכנעה, ולזה היה עיקר נסיעתם במדבר ארץ ציה ושממה נחש שרף ועקרב, כדי להתבונן ולראות בעין שכלו שיש בחינת פחד ויראה מדברים גשמיים, אבל אין זה עיקר היראה, כי אין הנחש ממית וכו' (ר"ה ג ח) רק שזה נברא בעולם רק בשביל משל ודוגמא בעלמא, והעיקר הוא לבא לבחינת ארץ ישראל, שהוא בחינת קבלת עול מלכות שמים בשלמות, באימה ויראה אמיתית, ולראות להתחזק תמיד בהתחזקות יותר ויותר שיתגדל ויתקדש מלכותו ושמו הגדול והקדוש והנורא.

ואין לירא משום דבר בלתי מהשם הנכבד והנורא לבדו, כמו שאנו מתפללים בכל יום תמיד 'ומלוך עלינו אתה ה' לבדך בחסד וברחמים' - היינו שיעזור לנו ע"ז בבחינת חסד ורחמים, אף שאין אנו כדאים לזה תעזור לנו שתמלוך עלינו אתה לבדך, היינו שנקבל עלינו רק עול מלכותך בורא עולמים ית"ש לבד, וליראה מפניו ולאהבה אותו אהבה שלמה, ואין לירא ולאהוב שום דבר זולתו, לפי שאי אפשר לעשות קטנה או גדולה בלתי השגחתו ורצונו ית"ש. ונוכל לומר שזהו מרומז בפסוק (תהלים כב כט) כי לה' המלוכה ומושל בגוים, היינו שעיקר בחינת מלכות הוא לה' בלבד, והמלוכה שהיא בגוים הוא רק 'משל', אבל העיקר הוא ה'נמשל'.

(בת עין פרשת מסעי, ד"ה ויכתוב משה)

פרשת מטות מסעי

על פי ה' - אין אדם שומע לי ומפסיד

בפרשתן (מסעי לד יז-יח), 'אלה שמות האנשים אשר ינחלו לכם את הארץ וגו', ונשיא אחד נשיא אחד ממטה תקחו לנחול את הארץ וכו'. והנה בכל אלו הנשיאים לא היה אחד מאותם נשיאים שנשלחו להיות 'מרגלים', שהרי כולם מתו במגפה זולתי כלב בן יפונה. והביא ב'טעמא דקרא' (להגד"ח קנייבסקי זצוק"ל) מדברי הזוהר הק' שאותם המרגלים ידעו ברוח הקודש שהם לא יהיו נשיאי השבטים בהכנס בני ישראל לארצה"ק, על כן הוציאו דיבה על הארץ בכדי להניא את לב העם מלעלות לארץ, אלא אדרבה 'ניתנה ראש ונשובה מצרימה' וממילא 'שארנו בכבודם ובכהונתם'.

מערתה יש להקשות, אם כן, מה המעלה והשבח על כלב בן יפונה ש'רוח אחרת היתה עמו', והרי הוא היה 'נשיא' בבואם לארץ והוא נמנה בין מנחילי הארץ, וממילא לא היתה לו סיבה להשתתף עימם בעצתם הרעה מאחר שלכאורה ידע שגם בהכנסם לארץ ישראל לא יפסיד את מעמדו כנשיא. ומיישב ה'טעמא דקרא', שצריך לומר, שאכן גם כלב לא היה צריך להיות נשיא, ורק בזכות שלא נמשך אחריהם, אף שהיתה לו סיבה (כמו שאר רעיו) שלא יעלו בנ"י לארץ, על כן זכה שהקב"ה ימנהו לנשיא שבט יהודה. ומסיים הגר"ח 'זבא להוכיח, שאותן שאין שומעין לציווי הקב"ה אין מרוויחין אלא מפסידין', ואם שומעין מרוויחין". וכבר אמרו חז"ל (דב"ר ד ה) 'אין אדם שומע לי ומפסיד'.

א. וכך הווה מעשה באחד שפנה באמצען של 'תשעת הימים' אל הגאון הגדול רבי משה פיינשטיין זצוק"ל ושאלתו בפיו, הרי בימים הללו יש למעט במשא ומתן, אלא שכעת נזדמן לו הצעה לביזנעס (עסק) גדול עם כמה עשירי עכו"ם, ומניעת עסק זה הוא הפסד ממון עצום, התיר לו ר' משה לגמור את העסק לברכה. מכיוון שקיבל היהודי 'היתר' הוסיף לשאול האם מותר לו לגלח את שערות זקנו אשר צימח בשלושת השבועות, בכדי שיראה מכובד יותר בעת פגישתו עם הגויים, אך את זאת לא התיר לו ר' משה בשום אופן. אמנם כשבא למעשה התיר היהודי לעצמו וגילח זקנו.

בעת שבתו עם הנכרים, וכבר עמדו 'לסגור' את העסק, שאלוהו הגויים, מנין לנו שהנך ישר ונאמן, אולי רמאי וגנב אתה, ענה הסוחר, הלא יהודי אנכי, ובני עמנו ידועים כאנשים נאמנים ומהוגנים. אמרו לו הגויים, אם יהודי אתה מדוע איננו רואים בזקנך זיפי שערות - שהרי אסורים אתם בגילוח בימים הללו, ואם לדתך אינך נאמן ואת הלכותיה אינך מקיים, כיצד נאמין לך שתהיה נאמן לנו... חוששים אנו מלהתעסק עמך, הגויים הלכו להם וכל העסק התבטל. ללמדנו לקח טוב, שעושר והון מה' הוא, ואי אפשר להרוויח אפילו מאומה כשפועלים אפילו כמלא נימא נגד רצונו יתברך.

בדרך צחות מספרים על אחד ששימש כבעל תפילה בקולו הנעים באחת מהקהילות המפורסמות, בשנה אחת בהתקרב ימים הנוראים אמר החזן לרב הקהילה הנה לרגל ימים הנוראים עשיתי 'ריבוננו של עולם' חדש, כשכוונתו על התפילה 'ריבוננו של עולם' שאומרים בעת פתיחת הארון - שהלחין עליה נעימה חדשה, ענה הרב השמר לך כי עוד בטרם שאתה ה'חזן' תעשה 'ריבוננו של עולם' חדש יכול הריבוננו של עולם לעשות חזן חדש... וכוונת הדברים ללמד לאדם לזכור בכל עת שהוא וכל אשר לו תלויים בידיו של הקב"ה, ואין בידו עשות מאומה אם אין הקב"ה בעזרו.

ב. סיפר הגה"צ רבי משה אהרן שטערן זצ"ל משגיח דישיבת קאמניץ, שפעם נסע למדינת שווייץ בכדי לזכות נדיבי עם במצות החזקת הישיבה, והיה בדעתו להתפלל תפילת שחרית ביום מסוים בבית הכנסת פלוני כדי לדבר על ליבם של המתפללים באותו 'מנין', והנה נודע לו בערב שלפני כן כי אין מקפידים שם על 'זמן תפילה' על כן גמר בדעתו שלא להתפלל שם למרות 'הפסד הממון', ואכן הלך להתפלל בבית"כ אחר. לאחר מכן פגש אותו משולח אחר אשר הכירו, ואמר לו, כמה הפסדת שלא הגעת היום לבית הכנסת ההוא, שכן הגיע גביר אדיר וחילק לכל אחד שטר בסך מאה פראנק (שהיה זה סכום נכבד ביותר בשנים ההם). לעת ערב הלך רבי משה אהרן לאותו בית הכנסת להתפלל מנחה ומעריב, והנה רואה הוא את אותו גביר, ניגש אליו וסיפר לו שאוסף מעות לטובת קיום הישיבה,

ומאחר שלא היה כאן בבוקר על כן מבקש עתה את נדבתו, הוציא הגביר מכיסו מאה פראנק ונתן לו, לאחר מנחה נשאר רמ"א שם להמתין לצאת הכוכבים להתפלל מעריב, ובינתיים ניגש הגביר אל הגבאי, והראה לו על רמ"א באמרו שהכרת פניו ענתה בו שגברא רבא הוא ומבקש לדעת מה טיבו, וסיפר לו הגבאי על מהותו ועל מעלותיו, וניגש הגביר והוסיף לו עוד שלוש מאות פראנק על נדבתו הראשונה. ובסוף תפילת מעריב חזר אותו עשיר לרמ"א, וסח בפניו שהגיע מארה"ב לשוויץ לזמן מה, והביא עמו סכום כסף גדול לחלק לצדקה, אולם מאחר שלא היו שם נצרכים הרבה אזי נשאר בידו ממון הרבה שכבר הוקדש לצדקה, ומאחר שהוא רואה עליו שהוא 'איש המעלה' על כן נותן לו את כל הסכום שנותר בידו, והוציא מכיסו עוד אלף פראנק טבין ותקילין ונתנם לו.

והיה אומר רמ"א, הנה ראו בעיניכם כיצד הקב"ה 'מכין מצעדי גבר', שהלא אם הייתי מגיע בבוקר להתפלל שחרית אזי היה נותן לי הגביר מאה פראנק, כדרך שחילק לשאר המשולחים, ואף לא היה משים ליבו אלי, שהרי היו שם עוד הרבה שבקשו צדקה. על כן סיבב הקב"ה שלא אגיע אלא למנחה, ורק אני לבדי נגשתי לדבר אל לבו, וממילא הבחין בי באופן מיוחד, ונתן עיניו ולבו לברר אודותי, וכך זכיתי לקבל כל אותו הסכום. זאת ועוד, שלעולם אין לו לאדם לעשות 'השתדלות' שלא כדין, שדייקא מפני שנוזהר להתפלל בעיתו ובזמנו על כן זכה לקבל אלף וארבע מאות פראנק, י"ד פעמים ממה שהיה 'נשכר' אם היה עושה השתדלות אסורה ומגיע לשם לתפילת שחרית.

ג. מעשה נפלא אירע ברוסי' בשנת תשע"ז, ושם איש יהודי שלמד 'רפואה' במשך שבע שנים, ולאחר מכן התמחה בפועל ב'ניתוחי ראש' עוד שבע שנים אחרות. וכך הוא סדר הדברים שם, אחר שבע שנות הלימודים מקבלים 'תעודה' והסמכה להיות רופא, אבל החק קבוע בחוקי רוסי' הנוקשים, שנותנים תעודות רק ביום מסוים שנקבע לשם כך, ומי שלא בא לקחת את התעודה באותו יום, הפסיד לגמרי... ואם נפשו חשקה ב'תעודה' הנכספת עליו להתחיל הכל מתחילה, ללמוד שוב 'לימודי רפואה' במשך שבע שנים אחרות ובסופם יוכל לקבל תעודה ביום שיקבע באותה שנה, ואין מועיל לזה אפילו טענת אונס, ועל כן אפילו המאושפז בבית החולים ישתדל בכל כוחו לצאת במסירות נפש ולבוא לקחת את התעודה, חתן יצא מחדרו וכלה מחופתה – הכל ירוצו לקבל התעודה בעיתה ובזמנה, כדי שלא ילך לריק 'ממון ודמים', שעות וימים שהשקיעו בלימודים.

והנה יהודי זה בתחילת לימודיו עדיין היה רחוק משמירת התורה והמצוות, אלא שבמשך אותם שנים התקרב לאטו יותר ויותר להיות ירא שמים המקפיד על קלה כבחמורה, ובהגיע סיום השנים אבה לקבל תעודה ושמע שהיום שנקבע לשנה זו לחלוקת התעודות הוא בעצם חג השבועות, ויחרד האיש ומיהר לשאול את הרב הראשי רבי בערל לאזאר שליט"א כדת מה לעשות, שאל לו הרב וכי מה הבעיה, לך נא ושכור חדר במלון הכי קרוב, וכך תוכל לגשת רגלי למקום החלוקה, ותקבל התעודה ברוב שמחה, אמר לו האיש, אבל מצד סדר הדברים, על כל מקבל תעודה לחתום על כמה מסמכים (דאקומנטין) שהוא מודה שקיבל התעודה וכיו"ב, אמר הרב א"כ, אין עצה ואין תבונה נגד ה', אין כל עצה על פי הלכה לייעץ לך... החל האיש לחשוב אולי אוכל להקל לעצמי שמירת שבת ויו"ט, הרי ממון ודמים יגיעה ויזע ילך לטמיון... אבל התחזק בעוז ותעצומות, והכריז לא – אם הדבר אסור, לא אחלל קדושת החג עבור התעודה... וכן עשה, בחג השבועות חלקו תעודות, והוא לא הגיע...

אחר החג פנה מיד למשרד החינוך (הם הממונים על תעודות הללו) להתחנן לפני השר שלא היה יכול לבוא הואיל והיה לו חג ויו"ט, אבל לא הועיל לו במאומה, כל תחנוניו נפלו על אזנים ערלות, והם אמרו לו, לא באת... חק הוא חק, אין מה לעשות, אין לך ברירה אלא ללמוד שוב עוד שבע שנים אחרות... וקיבל האיש באהבה את גזר דינו...

מה עשה הקב"ה, אחר מחצית שנה, בימי חנוכה תשע"ח, ואז הוא זמן שהקהילה היהודית עורכת מסיבה מיוחדת בקרמלין הרוסי, הרב הראשי רבי בערל לאזאר הגיע לאותה מסיבה, וכדרכו בכל שנה נשא 'משא מרכזי', ובתוך דבריו דיבר והרחיב על מסירות נפש של החשמונאים, שהיו מעטים כנגד הרבים, וכו', והוסיף שענין 'מסירות נפש' ליהדות ממשיך אצל בני ישראל עד עצם היום הזה... ובסיום דבריו סיפר המעשה הנ"ל, ביודעי ומכירי קאמינא, באיש יהודי שהתקרב ליהדות, וכבר השקיע ממון ודמים, התייגע ימים ושנים בלימודי רפואה, ואעפ"כ הזניח את הכל עבור קדושת החג ולא בא לקחת את התעודה, הגידו נא לי, האם יש לכם מסי"נ גדולה מזו... והנה בסוף דרשתו הופיע הנשיא (כי הוא מכבד את כל הדתות) בדיוק בזמן שהרב הראשי דיבר על ענין מסירות נפש ושמע את דבר המעשה שסיפר על הרופא... אחר המסיבה קרא הנשיא לרב הראשי, ושאל אותו, מעשה זה שספרתם הוא מעשה אמיתי או 'מעשה שהיה' (כלומר לא היה)... אמר לו הרב, אכן הנני מכיר מקרוב את דבר המעשה שהרי התייעץ עמי על כל הענין, שמו כך וכך, והוא דר במקום פלוני.

באר הפרשה - פרשת מטות מסעי

וזה כלל גדול, כי החולך בתום, ומשים כל אורחותיו ברצון ה' מבלי להתחכם בעשיית השתדלות שלא ברצונו ית', הוא הזוכה לסייעתא דשמיא בהצלחה ולשכר טוב, לעומתו האיש המשתדל באופן האסור במחשבתו שיוכל להרוויח לעצמו - סופו שנוחל כשלון ומפסיד הרבה לעצמו.

למוצאיהם, והתמיהות עולות מאליהן, א. מפני מה האריך הכתוב וכפל בלשונו לאמור 'ואלה מסעיהם למוצאיהם' אחר שכבר נכתב בתחילה ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם, ב. מדוע שינה הכתוב בלשונו, שבתחילה נאמר 'מוצאיהם למסעיהם', ובהמשך נכתב להיפך 'מסעיהם למוצאיהם', וכבר האריכו בספה"ק בדרכים הרבה ליישב מקרא קודש זה.

מסעיהם למוצאיהם - כל 'מסע' בכדי שיצא ממנו תכלית הטוב בפרשתן (מסעי לג ב), 'ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה' ואלה מסעיהם

ובאר הרה"ק מפיאסצנע זי"ע הי"ד בספרו 'אש קודש' (דברים שנשא ב'אש קודש' בשנות המלחמה הנוראה), כי הנה כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, אלא שבשעת

הנשיא רשם לעצמו את הפרטים, ומיד בצאתו התקשר לשר החינוך, ופקד עליו, תיכף ומיד קרא לי לאותו איש, ואתן לו את התעודה... יצאו וחשבו חשבונו של עולם, והעלו בידם שהיה זה פעם אחת והיחידה שהמתלמד מקבל תעודה מידי הנשיא בכבודו ובעצמו (וגם שלא בזמן המיועד לכך אחת בשנה).

למעשה עלה רופא זה לארץ הקודש והתעודה עמדה לו לעזר, עד שנתמנה להיות סגן מנהל ניתוחי ראש בבית הרפואה שערי צדק בעיה"ק ירושלים. ללמדנו שאין אדם שומע לי ומפסיד - אף שהיה נראה להדיא שאין לך 'מפסיד' גדול מזה... הרי למעשה, שידד הקב"ה מערכות כדי שהלה רק ירוויח פי כמה וכמה.

פשיטא ואין צריך לומר שלא נאמרו הדברים כהתחזקות שלא לכתוב בשב"ק לצורך פרנסה, ולא נחשדו ישראל קדושים בכגון דא... אלא שני לימודים גדולים יש ללמוד מכאן. א. כשם שאותו יהודי מסר נפשו כן עלינו להתחזק שלא להקל בשום דבר לצורך פרנסה... ואין מצוות השתדלות דוחה שום איסור שבתורה... ב. הבט וראה עד היכן הדברים מגיעים, בדרך הטבע אין שום דרך שלא יפסיד, אך ה'תקצר יד ה' מלהושיע' - מחוץ לדרך הטבע... ועלינו להתחזק באמונה שלימה כיתד בל תימוט שאין אדם שומע לי ומפסיד.

ד. הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע קנה דירה וקבע עם ה'מוכר' שלקראת חג הפסח יפנה המוכר את הדירה, אולם, ברגע שה'פני מנחם' הבין מתוך רמיזה שמחמת כמה סיבות יקשה על המוכר לפנותה בטרם יכנס הפסח, מיד שלח לאמור לו שאותו הזמן שנקבע ביניהם 'לאו בדווקא' הוא, ומצידו יכול המוכר להישאר בה אפילו כחודשיים אחר הפסח. זאת ועוד, שה'פני מנחם' סילק את כל תשלומיו חודשיים לפני הזמן - לפליאת ותדהמת המוכר... לאחמ"כ הסביר לחתנו הרב אברהם דוב ליפל שעשה זאת מאחר שהבין שהמוכר דחוק וכך יוכל להכין עצמו לצאת מהדירה... אחר זמן פגש ה'פני מנחם' את המוכר ובשמחה רבה גילה את אזנו על ה'נס' שאירע לו בזכותו, דהנה כתיב (תהלים לו ז) 'שמר תם וראה ישר', והסביר אבי הרה"ק ה'אמרי אמת' שההולך בתמימות ולפנים משורת הדין הקב"ה מנחה אותו ומראה לו את הדרך הישרה, ראה נא והביטה, את הכסף שהכנתי עבור הדירה הפקדתי אצל 'סוחר' אחד... זמן קצר אחר שהוצאתי את הממון משם הפסיד הלה את כל נכסיו ועמם את כל המעות שאנשים הפקידו אצלו... ואילו לא הוצאתי אז את המעות מתחת ידו לא היה נשאר עמי אפילו פרוטה אחת... רק בזכות שהלכתי לפנים משורת הדין לעזור למי שהשעה דחוקה לו ניצלתי מהיזק אדיר כל כך (ספר ה'פני מנחם' עמוד רלד).

ה. יש שביארו כי פרשה זו ללמד יצאה על כל תהלוכות עולם, כי כל יהודי באשר הוא עובר בימי חייו מסעות ותהפוכות, ופעמים נופלים בלבו הרהורים ומחשבות - אויה לי, כזאת וכזאת עלה בחלקי מאחר שנסעתי למקום פלוני... מאחר שפגשתי באדם פלוני... מאחר שדברתי כך וכך... אילו לא הייתי נוסע ממקום שבתי אל זה המקום וכן בשאר המקרים הייתי מונע מעצמי מקרה פלוני, והרי הוא גוער בעצמו - מה ראיתי לשטות זו ליסע מהתם להכא. הרי תשובתו ב'פרשת מסעי' הכתובה כאן - רבי יהודי, אינך אלא טועה, כי אדרבה, מאחר שהבורא רצה שיקרה לך כך, על כן הביאך אל זו הדרך ההולכת למקום בו ימצאך המקרה, לא אתה הלכת בזו הדרך אלא מן השמים הוליכוך שם.

ובזה יבואר (עיי' ייטב לב) על נכון כפילות התיבות והיפוכן, 'ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה', ואלה מסעיהם למוצאיהם'. דהנה בני ישראל עברו במ"ב מסעות הללו תהפוכות שונות ומשונות, במרה היו להם מים

מרים, ואילו באילים היו להם שבעים תמרים ומים מתוקים, ובמסע אחר כלל לא היה להם מים, וכיו"ב בשאר עניינים, כל מסע ועניין שלו. ומי שאינו מאמין בהנהגת ה' ובהשגחתו הפרטית יחשוב שרק מפני שבאו למקום פלוני מצאן כך וכך - מכיוון שבאו למרה היו להם רק מים מרים, ואילו היו נמנעים מלבווא לשם היו ניצולים ממקרה זה, ועוד יחשוב, מכיוון שבאו לאילים זכו למים מתוקים, ובאמת אינו כן, אלא אדרבה, מאחר שהוצרך לקרות להם מקרה פלוני במקום פלוני הביאם ה' במסע זה. וזהו ויכתוב משה - כאן הודיע משה לבני", שכל מוצאיהם מלשון 'מקרה' [כמו שנאמר (יהושע ב כג) כל 'המוצאות' אותם] לא מחמת שנסעו אירע להם כן, אלא הכל למסעיהם על פי ה' - הקב"ה ציווה שיסעו במקום פלוני בכדי שיארע להם כך וכך. וח"ו מלחשוב ואלה מסעיהם שמאחר שנסעו למקום פלוני, לכן למוצאיהם - מצא אותם פגע פלוני ומקרה אלמוני.

ויתבאר ביותר במשל לעבד נאמן למלכו, שציווה לו המלך ליסע למקום פלוני, ופנה העבד לנמל האניות לחזור אחר ספינה שתוליכנו למקום ההוא - לקיים מצוות המלך, אך בהגיעו לשם שמע שזה עתה יצאה הספינה לדרכה, ולא עוד, אלא שמכאן כבר לא תצא עוד ספינה למקום ייעודו, ורק למחר תצא ספינה מנמל אחר המרוחק הרבה מכאן, ומעתה עליו להיטלטל בדרכים לא דרכים עד שיגיע ליעדו, הרי שאדם זה תכאב עליו נפשו, בחשבו עתה אצטרך להיטלטל במסע מפרך ומיותר לגמרי, שהרי לא ציווה המלך כי אם להגיע למקום פלוני, ואם הייתי מזדרז היה בידי ליסע למחוז חפצי בספינה בדרך כבוד ובמנוחה. אמנם אם רק ישמע האיש שהספינה נסעה לה מהר מכאן כי כן ציווה לה המלך - ברצותו שהעבד יצטרך להיטלטל בדרך קשה ומפרכת, אזי תשמח ותגל נפשו שלא לריק יגיעתו, שהרי כל מטרת בואו הנה היה כדי למלא אחר רצון המלך, ואם רצון המלך בענין אחר שמחה היא לו למלאת אחר ציוויו (כי וודאי יש למלך איזה תכלית וסיבה לטובה בטלטול העבד בדרך הקשה), וממילא - כל טרחה וקושי בדרך הילוכו תוסיף לו שמחה על שמחתו. והנמשל מובן מאליו... וכך ביאור הכתוב, ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם - שידע האדם מדוע מצא אותו איחור הספינה וטלטול הדרכים, והוצרך לשנות מסעו - כי למסעיהם על פי ה', הקב"ה משגיח עליו בהשגחה פרטית מלעילא והוא מסדר את דרכיו ומסעותיו, ושלא יחשוב ח"ו שאלה מסעיהם - שמסעותיו להכא ולהתם, הינם רק מחמת מוצאיהם - שכך מצאוהו פגעי ומקרי העוה"ז, והם גרמו לטרוח במסעות מיותרים. ובימינו אנו נלמד למי שאיחר את הבאס (אוטובוס) או את המטוס, את הבנק או את הרופא, את העסקן או את ה'מכולת' וכיו"ב, בל יחשוב לרגע אחד כי ביש מזל (שלימזל) הוא, ואילו היה מזדרז מעט היה מספיק הכל בעתו ובזמנו - וכפי ראות עינינו שפעמים אחר 'איחור' כזה מסוכן לעמוד בד' אמותיו של זה המאחר, אלא ידע כי הכל כבר כתוב וחתום מעיקרא בשמים ממעל, וכל פסיעותיו צעדיו ומסעותיו של אדם כבר קצובים ומדודים בשמים ממעל - כפי צרכו ותיקונו של האדם לטוב לו כל הימים.

כה אמר הרה"צ רבי יצחק דוד גוטפארב זצ"ל מנקי הדעת שבירושלים, מעולם לא איחרתי את האוטובוס אלא לפעמים אירע שבאתי זמן רב לפני האוטובוס הבא לאחריו, כי אף אם באתי אפילו רגע כמימריה אחר נסיעת הבאס, או שהוא חלף ועבר על פני הרי זה רק מפני שאוטו זה לא היה מיועד עבורי...

ו. הרי לפניכם 'מכתב' שקיבלנו ככתבו וכלשונו, לפני כמה שנים (בערך חמש שנים) נפטרה בת הרב קופשיץ מרמת שלמה בפתאומיות בעודה נערה (הלכה לישון ולא קמה), וב'שבעה' הגיעו רבים לנחם וגם אנוכי הגעתי. וסיפרו שם סיפורים נפלאים על יראת שמים מיוחדת ודרגות ברוחניות, ודבר אחד ששמעתי שם שינה אצלי את החיים לגמרי. אבי הנערה להבדבחל"ח הגאון שליט"א דייק בלשון הגמ' (ברכות ס:) 'לעולם יהא אדם רגיל לומר כל מה דעביד רחמנא לטב עביד', וכן נכתב בלשון זה ממש בשו"ע (סי' ר"ל ס"ה), שלא נאמר 'יהא אדם רגיל לחשוב' או 'יהא אדם רגיל להאמין', אלא 'יהא אדם רגיל לומר', והרי זה בא ללמד, שאפילו אם אינו אווז בדרגת האמונה בזה שהכל לטב עביד, מכל מקום יאמר כן בפיו, ואמירה זו לבסוף גם תגרום שיכנסו הדברים אל לבו, וראייה לדבר ממה שה'שולחן ערוך' כתב זאת בהלכות ברכות, והרי ש'אמירה' זו שייכת לענין ברכות ולא רק לענייני אמונה. וסיפרו שם בניחום אבלים שנמצא רשום בפנקסה שקיבלה ע"ע לקיים כן ולומר בכל דבר לשון זו כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, אפילו כשקשה להאמין ולחשוב כן.

ונכנסו הדברים לאוזני ולליבי, ואמרתי אקיימנו בל"נ, שהרי הוא מעשה קל ופריו רב, ואין דורשים בו מהאדם אלא אמירה בעלמא, קרוב אליך הדבר מאוד בפין לעשותו, והוא מוזכר בשו"ע להלכה.

ואני זוכר איך מיד אח"כ הפסדתי את האוטובוס, ושיננתי לעצמי חזור ושנן 'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד', ומיד אח"כ ראיתי איך גם זו לטובה שהגיע אוטובוס אחר וכו', ומעשים שבכל יום כן. הנני עומד כבר כמה שנים

באר הפרשה - פרשת מטות מסעי

ה', אכן בעת מסעיהם עדיין לא ידעו מהו ה'למוצאיהם', על כן נקט הכתוב בלשונו ואלה מסעיהם למוצאיהם, שקודם היה המסע ורק אח"כ התגלה להם מהו ה'למוצאיהם'.

ובאמת עניין זה הוא 'נבואה הנצרכת לדורות', שכבר נודע מאמרו של מרן הבעש"ט הקדוש ז"ע (הובא בדגל מחנה אפרים בפרשתן) שכל אדם עובר במשך ימי חייו את כל מ"ב המסעות, ופעמים הרבה שעומד האדם ותמה מדוע באתי לידי 'מסע' זה... איזו תכלית יש לי בכל אלו ה'מסעות' והטלטולים השונים בנזף ובנפש, וכי לא היה עדיף ש'אחנה במקום אחד' על מי מנוחות, אכן תשובתו היא - עוד יבוא הזמן ויתברר כיצד היה הכל לטובה, ובעיניך תראה את מוצאיהם למסעיהם. על כן, מתחילה יתאזר באמונה בבורא עולם שכל המסעות הם על פי ה', וגם בשעת הנסיון כשהוא עומד בפרשת 'מסעי', יקבל עליו את הדין מתוך התחזקות באמונה שהכל לטובה ויתאזר בסבלנות שעוד יראה את ה'למוצאיהם' והתכלית שבדבר, ובכך תשקוט נפשו ותנוח סערת רוחו.

ה'הסתר' עצמו אין אדם יודע מה הטובה הננוזה בדבר, ורק לאחר מכן מתברר לו גודל החסד והרחמים (פעמים ש'לאחר מכן' היינו עבד זמן מה, ופעמים היינו רק לאחר בואו לעולם העליון - כי עדיין לא 'נמר' הדבר...).

ובך היה במ"ב המסעות של בני ישראל מעת שיצאו ממצרים עד בואם אל ארץ נושבת - ארץ ישראל, שכולם היו בתכלית אחת לגלות מלכות ה' בעולמו, ובכלל זה כל טלטולי הדרך וכל הקשיים שהיו מנת חלקם, הן ב'פי החירות' כשמצרים רדפו אחריהם, הן ב'מרה' שלא היה להם מים לשתות, וכיו"ב בשאר המסעות. והנה, בשעת המסעות עצמן לא ידעו ולא הבינו מה זאת עשה להם אלוקים, ורק לאחר שעברו כל אותם התלאות אז הוברר בידם עומק הכוונה העליונה, והיאך כל הנהגתו ית' היתה בכדי להביאם לתכלית הטוב. ובוה יתבאר היטב לשון הכתוב ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם, 'מוצאיהם' היינו תכלית המסע, והיינו שבשעה שכתב משה את כל מ"ב המסעות כבר ידעו את ה'מוצאיהם', כלומר התכלית שיצא מכל אותם למסעיהם, שהכל היה רק על פי

אח"כ, ואפשר לומר שקבלה זו שינתה את החיים לגמרי לטובה, והתועלת של זה כפולה, א. כשמורגל אדם לומר כן הרי הוא גם חושב כן, ב. הרגיל לומר כן רואה סייעתא דשמיא עצומה (ואפשר לומר, שכמעט כל פעם כשאומרים כן זוכים לראות בחוש, וכבר כמה פעמים קרה בכמה מצבים ששכחתי לומר, ומיד כשזכרתי ואמרתי כן הסתדרו הדברים) והדבר פשוט שכל שנאחזים יותר בבטחון בקב"ה שהוא עושה הכל ולטובה זוכים יותר לראות את ישועת ה' וחסדיו.

וכבר איתא כן להדיא בספה"ק 'תולדות יעקב יוסף' (פרשת ויחי) שכתב וז"ל ממעשה דנחום נלמד וכו' שהכל תלוי במקבל, שאם מקבל לאותו דבר שאירע לו לטובה, נעשה באמת טובה מיד.

וכן הוא במהר"ל (נתיב הבטחון א) וז"ל, ולפיכך אמר ר' עקיבא כל מה דעביד רחמנא לטב, כלומר כי הוא בוטח בה' כי מה שנעשה לו לטב עביד ומחמת בטחונו בו ית' נעשה לו הדבר ההוא לטובה מדבר שהיה נראה רע, עכ"ל, והרי להדיא בדבריו שהסיבה שנהפך לו לטובה הוא מחמת שאמר כן ובטח בחסדי השי"ת.

ז. רמז נאה שמעתי מאיש יקר ונבון שליט"א, שהנה נדפס בסוף הפרשה מניין הפסוקים שהוא קל"ב וסימנך 'מחלה חולה' (ורמזו על 'מחלה' מבנות צלפחד שזכרת בסוף הפרשה), והקשה הגאון הגדול רבי חיים קניבסקי זצוק"ל בספרו 'טעמא דקרא', מדוע נקט סימן שהוא לשון רע, מחלה, חולה... וכי לא היה יכול למצוא סימן טוב, ומה עוד שהרי עומדים אנו בסיום ספר במדבר, וכלל נקוט בידנו שאין מסיימים בדבר רע, ומבאר הגר"ח זצ"ל, כי 'חולה' אין הכוונה מלשון חולי אלא מלשון מחול - עיגול וריקוד, על דרך שאמרו (תענית כו:) 'יוצאות וחולות בכרמים', והכוונה היא על דרך האמור בסוף הפרשה (לו יא) 'ותהיינה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונועה בנות צלפחד לבני דודיהן לנשים', ובשעה זו היתה מחלה 'חולה' במחול בשמחת נישואיה... וממילא אין כאן סימן רע אלא הוא סימן טוב... ומעתה יש להוסיף על כל מחלה וחולה רח"ל, שעוד יבוא הזמן ויתברר כיצד הכל הוא לטובה, ובאמת לא היה כאן מחלה וחולה מלשון צער אלא מלשון שמחה ומחול, ונהלל שמו ב'מחול' כשעין בעין נזכה לראות כיצד היתה ה'מחלה' רק לטובה ולברכה... ח. ואמונה זו גופא תמשיך עליו רחמים וחסדים, וכאמור בפרשתן (מטות ל ב), 'וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר ציווה ה'', וביאר הרה"ק מחמעלניק ז"ע (הובא בארץ החיים להגר"ח ליבערזאהאן מערכת אות א) כאן למדנו, שבשעה שרואה אדם מישראל שדרך הצלחתו נוטה למטה (מטות' מל' נוטה, וגם רומז למי שיורד 'מטה מטה')

ה'. כמאמר ר' אחאי בר יאשיה (מסכת כלה פ"ב) 'כל המפנה עצמו מן העבירה ולא עשאה, אפילו הוא ישראל ראוי להעלות עולה ככהן גדול על גבי המזבח, והיה הדבר לזכרון - היינו שעצם המניעה מהעבירה תעמוד לזכרון לפני ה'.

ובתרגום יונתן (פסוק ג) איתא, 'ובכל דא חס לן למתלי עינן בן, ולא אסתכלון בחדא מנהון, דלא למחייבא בחדא מנהון ולא נמות במיתותא דמיתותא בה רשיעיא לעלמא דאתי, ודא יידבר לן ליום דינא רבא למכפרא על נפשתן קדם ה'. פירוש שנוהרו מלהביט בהם אפילו בהבטה בעלמא, בכדי שלא יתחייבו מיתה, וזהירות זאת תעמוד להם לזכרון ולזכות ביום הדין הגדול והנורא, לכפר להם על כל עוונותיהם'.

לזכרון לפני ה' - מעלת שמירת הקדושה ובפרט שמירת העיניים

בפרשתן (מטות לא נד), 'ויביאו אותו אל אהל מועד זכרון לבני ישראל לפני ה', הקשה ה'אור החיים' הק', מדוע הפסיק וכתב זכרון לבני ישראל בין תיבות אהל מועד לתיבות לפני ה', ומלשון זה נראה שבנ"י הם לפני ה', ובאמת ה'אהל מועד' הוא אשר לפני ה'.

ומתרג' האוה"ח, עפ"י דברי חז"ל (שהש"ר על הפסוק 'שיניך כעדר הקצובות', שה"ש ד ב) שבמלחמה זו היו טחין רפש ושיט על פניהם כדי שלא יסתכלו בעבירה, לכן סמך מאמר 'לפני ה' למאמרו 'לבני ישראל'. כי אכן, בני ישראל אלו ראויים להיות לפני

לא יזעף לבו ולא יאבד אמונתו בה', אלא יקבל את הכל באהבה ושמחה, ויאמר זה הדבר אשר ציווה ה' - כך גזרה חכמתו יתב"ש, וידע נאמנה שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ויברך על הרעה מעין הטובה בשמחה. ומסיים הרה"ק מחמעלניק זי"ע וכאשר יעשה כן אני מבטיחו שיעלה על במתי ההצלחה אי"ה (יש שביארו, 'ראשי המטות', מלשון נטיה', וכלומר ש'ראשי המטות' הא גופא הדבר אשר ציווה ה', כי התכלית הוא להטות ולכופף עצמו 'א בייג' מתוך הכנעה אל הקב"ה).

מן הבאר

אמרו בעלי הרמז לרמז בסמיכות פרשת מטות למסעי, לומר לך, כל המטה עצמו ונכנע למוצאות אותו - להנהגת ה' עמו, אזי מסעי - כדאמרי אינשי פלוני 'אלעס פארט איהם גלאט' (כל חייו מתנהלים לו למישרין כמי שנוסע על כביש ודרך סלולה וחלקה).

מסופר על הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע שפעם אחת בעת אשר נכנס למונית (טעקסי) והוצרך לכופף עצמו שיוכל להיכנס לתוך הרכב (כך הוא מכורח המציאות) נענה ואמר, הביטו וראו, אם ברצון האדם להמשיך בדרכו עליו לכופף הראש תחילה בכדי שיוכל להיכנס, ואם יישאר על מעמדו בקומה זקופה - לעולם לא יגיע למקומו הנרצה. וללמד על הכלל כולו יצא, כל אחד ואחד בעניינו, אם ברצונו לעבור את חייו בשלום ושלוה השקט ובטח, עליו לכופף עצמו, ואז יוכל 'ליסע' בשלום, אך אם יעמוד על שלו ימצאוהו צער ומכאוב על כל צעד ושעל.

י. והזהירות מחטא הצילה אותם אף בגשמיות - שלא נהרג אחד מהם במלחמה, וכמו שכתב 'רבינו בחיי' (ד"ה עבדך) וז"ל. זה היה פלא עצום, ומהניסים הגדולים שאירעו להם לישראל אירע להם כאן במלחמת מדין, שהיו (המדינים) עם רב כחול אשר על שפת הים, והרגו ישראל מהם, ושבנו מהם אלפים ורבבות, והכתוב מעיד שלא חסר מישראל אחד במלחמה, זהו שאמר (פסוק מט) 'ולא נפקד ממנו איש', והנס הגדול הזה (אירע להם) לפי שהיו שלמים בזכות, והוא שדרשו חז"ל (שבת סד). 'ולא נפקד ממנו איש - לדבר עבירה'.

הט אונק' למה שאמר הרה"ק 'השרף' מסטרעליסק זי"ע השומר עיניו יחיו בניו, ויגדלם בלא צער, ויציל אותם על ידי זה ממקרי הזמן (אמרי קדוש עמ' קא), ומי אינו נזקק ל'סגולה' כזו לשמירה על בניו ולהצילם מכל צרה וצוקה... וכבר ביאר ה'אבן עזרא' ע"ה על הפסוק (תהלים קיט לו) 'העבר עיני מראות שווא בדרכיך חייני', שלכן כתב הפסוק אחר 'העבר עיני - בדרכך חייני' כי חיי האדם יאריכו אם לא ילך אחר עיניו.

וכן כתב בספר 'חסידיים' (תצה) ועוד זכות ושכר גדול יש לו (לשומר עיניו)... כל דבר צער שהאדם סובל באותו ענין עושים טובה לזרעו שנא' יראה זרע יאריך ימים וכתוב אשרי בניו אחריו.

הבהמה מן הבקר ומן הצאן - אותם קרבנות שאדם מקריב מבהמותיו עליהם נאמר תקריבו את קרבנכם - קרבן זה נקרא על שם האדם שזוהו קרבנו שלו. והכי נמי, כיוון שבני ישראל שמרו עצמם מלחטוא א"כ נחשב כאילו הקריבו את יצרם כקרבן תודה (ולא הוצרכו אלא קרבן על הרהור העבירה, ותו לא מיד), וזהו אומרו 'ונקרב את קרבן ה' שהקריבו את עצמם כקרבן לפני ה' בשמירת עצמם מן היצר".

בפרשתן (מטות לב א), 'ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד'... ובסוף הענין כתיב (שם לג) 'ויתן להם משה לבני גד ולבני ראובן ולחצי שבט מנשה בן

מוסיף הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ד"ה עבדיך נשאו) לבאר כי כ"כ גדלה מעלתם של שבי המלחמה, כאילו הקריבו עצמן קרבן לשם ה'. וז"ל. לא היו צריכים להקריב קרבן תודה על חסדו ונפלאותיו עמהם שהצילם במלחמה מידי חרב, כי אין לך קרבן תודה יותר מהקרבת האיש את עצמו לה', כמו שדרשו על הפסוק (תהלים נ כג) 'זובח תודה יכבדנני' - ודרשו בגמרא (סנהדרין מג:): דקאי על הזובח את יצרו ומתוודה עליו. והנה כתוב (ויקרא א ב) 'אדם כי יקריב מכם קרבן לה', מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם'. והיינו, אדם כי יקריב 'מכם' באם האדם מקריב מעצמו ומרצונותיו להקב"ה, הרי הוא 'קרבן לה', אך 'מן

מין הבאר

כתב הגה"ק החיד"א (יוסף תהלות), על הפסוק (תהלים קא ד) 'גבה עיניים ורחב לבב אותו לא אוכל', כי הנה ידוע מה שאמרו חז"ל (תענית טו). על הא דכתיב (מלאכי ג י) 'ובחנוני נא בזאת', שהקב"ה אומר שניתן לבחנו כביכול - כי כל הנותן צדקה ומעשר מתעשר, והרי יש כאלו שנותנים צדקה ומעשר, והיכן הממון הרב (המיליונים) שהם אמורים לקבל... אלא ביאורו, שאכן מן השמים נותנים להם שפע רב ועצום עד מאד אלא שיש להם חורים בכיסם, וכל מה שנכנס נופל ונאבד, ומה הם החורים - מה שאינם משמרים עצמם בקדושה וטהרה, כי פגם העיניים וכו' מאבד מהאדם את השפע... ומעתה מבאר החיד"א, אם האדם הוא 'גבה עיניים' - שאינו משמר את עיניו, אזי אף אם הוא 'רחב לבב' - שמחלק כהוגן צדקה ומעשר, 'אותו לא אוכל' - אי אפשר ששאר בידו שפע טוב.

יא. והנה נאמר (לא נ) 'ונקרב את קרבן ה'... לכפר על נפשותינו לפני ה'', ובגמ' (שבת סד.) 'אמרו אם מידי עבירה יצאנו, מידי הרהור עבירה לא יצאנו', הקשה הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע אם אכן נכשלו בהרהורים מדוע המתינו עד עתה, ולא אמרו זאת מיד בשובם מן המלחמה. אלא, כי בתחילה היה נדמה להם שאין זה חטא כלל, כי מה בכך שהרהרו בלבם הרי לא בא הדבר לידי מעשה, אך לאחר שנאמרה פרשת הגעלת כלים - לטהרם מידי בליעת איסור, הבינו בעצמם שבליעה נחשבת כ'בעין', א"כ, אף עליהם לשוב ולבער מקרבם את הרהורי העבירה, ולטהר עצמם מבליעת האיסור בנפשם (ליקוטי הרי"ם בפרשת ד"ה עבדך).

והנה נפסק בשו"ע (או"ח סי' פה ס"ב) שאסור להרהר בדברי תורה בבית הכסא ובבית המרחץ ובמקום הטינופת, וכתב הבאר היטב 'אם נכנס בלבו הרהור עבירה מותר להרהר שם בדברי תורה דהוי לאפרושי מאיסורא', ולכאורה צריך ביאור מדוע הותר לעבור על איסור הרהור בד"ת שם מפני האיסור שלא ירהר, וכי נדחה איסור מפני איסור, אלא יש מקום לומר, שאם ירהר בעבירה הוא עצמו נהיה מקום מטונף, עד שכל הדברי-תורה שיהרהר בהם לאחמ"כ ייחשבו לו כמהרהר בד"ת במקום ה... ועל כן שפיר הותר לו לחשוב במקום זה בדברי תורה כדי להציל את עצמו וכל מהותו.

כתב הגה"ק החיד"א זי"ע (דבש לפי, מערכת ה אות ד) שלימוד מסכת מכות מועיל להינצל מהרהורים רעים, וסימן לדבר כי 'מכות' בגימטריא 'הרהורים' (466). ואילו הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע היה אומר שסגולה למחשבות רעות ללמוד פרשת 'הגעלת כלים'. ויתכן הטעם בזה עפ"י דברי החידושי הרי"ם הנ"ל, ש'הגעלת כלים' ו'הרהורים רעים' עניינם אחד - להוציא את בליעת האיסור...

מעשה בבחור שנכנס אל הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע וקבל בפניו על מחשבות הטורדות אותו, אמר לו הרה"ק שסגולה כנגד מחשבות ללמוד בכל יום ב' דיבורים של המהרש"א. אחר זמן אמר הבחור שעצה זו צחצחה לו את מוחו (בדרך אגב נוסף, שבכדי ללמוד מהרש"א יש ללמוד תחילה את דברי הגמרא... ואין סגולה כתורה ואין שמירה כתורה).

יוסף את ממלכת וכו', וכל הרואה יתמה תמיהה רבתי, מדוע נתן משה רבינו את ממלכת האמורי ועוג מלך הבשן גם ל'חצי שבט המנשה', והרי רק בני גד וראובן באו לבקש שברצונם להישאר בחו"ל ואילו שבט מנשה לא באו לבקש מאומה. ומבאר ה'צורר המור' (בפרשת) כי אין לבני ישראל קיום והעמדה רק ע"י שמירת הקדושה מידת 'יוסף' צדיק יסוד העולם, ולכן לא יתכן להשאיר את בני גד וראובן לבדם ללא שישבו אתם יחד לכה"פ חלק מצאצאי יוסף הצדיק הלא המה חצי שבט המנשה².

והנה, עומדים אנו בימי 'בין המצרים', ימי האבלות על חורבן הבית שאירע בימים אלו, והזמן גרמא לבנות 'בית מדור לשכינה' בקרבנו, וכמו שנאמר (שמות כה ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ודרשו 'בתוכו' לא נאמר אלא 'בתוכם', בתוך כל אחד ואחד³, ועי"ז נזכה לבניין בית מקדשנו ותפארתנו במהרה בימינו⁴.

נוראות מצינו בדברי ה'חתם סופר' (בלק ד"ה במסורה) המביא שג' פעמים מצינו בכתבי הקודש תיבת 'האמנם'. א. 'האמנם לא אוכל כבודך' (לעיל כב לו). ב.

יב. נוראות מצינו בש"ך עה"ת (מטות, ד"ה ומקנה רב) לבאר את טעם הדבר מדוע לא רצו בני גד ובני ראובן לעלות עם יתר עם הקודש אל עבר הארץ הטובה והרחבה, אלא מאחר והם היו 'בדגל' אחד עם מחנה שבט שמעון (כי כך היה סדר הדגלים, שבדגל בני גד היו מטה ראובן ומטה שמעון), ולאחר שחטא זמרי בן סלוא נשיא בית אב לשמעוני, שוב לא רצו בני גד ובני ראובן להיות בכפיפה אחת עם 'חברים רעים' – כי חששו שמא אף בארץ ישראל יעלה חלקם להיות יחד עם בני שמעון, לכן העדיפו להשאר בחוץ לארץ עם 'חברים טובים' מאשר בארץ ישראל עם חברים שאינם טובים.

יג. וכך יש להעמיס בלשון הזמר 'י-ה רבון' למקדשך תוב ולקודש קודשין, שכפי פשוטו, הבקשה היא שישוב הקב"ה ויבנה בית מקדשנו ותפארתנו במהרה בימינו כי מחכים אנחנו לך. אך ניתן להעמיס בכוונתו שהקב"ה עומד ומבקש מאת כל יהודי באשר הוא - למקדשך תוב ולקודש קודשין – אנא, שוב תשוב למקדשך, זכור נא ימים מקדם, עת נשמתך היתה זכה ומצוחצחת, וכביכול היית מקום 'משכן' לשכינה הקדושה, וכמו שכתב ה'אור החיים' הק' על הפסוק (ויקרא כו יא) 'ונתתי משכני בתוכם', וז"ל, ע"ד אומרו (תהילים עו ט) 'אהל שכן באדם', שעיקר משכנו יתברך הוא תוך נשמות עם קדושו.

כיו"ב איתא ב'מסילת ישרים' (פכ"ו) על האיש המתקדש ביותר ש'הוא עצמו נחשב כמשכן כמקדש וכמזבח, ומעתה המאכל שהם אוכלים הוא כקרבתן שעולה על גבי האישים'. עתה אנא, שוב למקדשך, הפוך את לבך ל'קודש קדשים' ותזכה להשראת הקב"ה בקרבך.

יד. בדרך הרמז פירשו בלשון הכתוב (ירמיה לא טו-טז) 'כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה וגו' וישבו בני לגבולם', ולכאורה נראה משמעות הלשון 'ושבו בני' שהם ישובו מעצמם, והרי אי אפשר לומר כן, כי א"א להם להשיב את עצמם אם לא שהקב"ה ישיבם, ואם כן היה צריך לומר 'והשבתי בני', ומדוע נקט לשון 'ושבו', גם יש לדקדק מדוע אמר 'לגבולם' ולא 'למקומם', אלא רמז יש בדבר, כי כה אמר הקב"ה 'מנעי קולך מבכי', אין צורך בבכי ובדמעה להשיב שבות עמי כבראשונה ולבניין בית מקדשנו, אלא הדבר תלוי ב'ושבו בני לגבולם' אם הבנים ישובו ל'גבולות' השומרים אותם בתוככי הקדושה, אז תשוב השכינה הק' לשרות בישראל, ויתחדשו ימינו כקדם.

שמעתי מחכם אחד לרמז כזאת בדרך רמז ומליצה, דהנה 'ציון' בגי' 'יוסף' כידוע, ובהתחנן האדם לבוראו - ממקומך מלכנו תופיע ותמלוך כי מחכים אנחנו לך, משיבו השי"ת, 'מתי תמלוך בציון' - היינו מתי תשלוט על מידת יוסף הצדיק, כי אז תחזינה עיניך בקרוב ממש בשוב ה' לציון ברחמים.

סיפר הגרא"ד פרידמאן זצ"ל, נוהג היה הגה"ק רבי יהודה'לע מדז'יקוב זי"ע לפזם ולנגן ניגוני התעוררות בעת רעוא דרעוין בין אמירת 'מזמור לדוד' – כי מנהגו היה כרבים הנוהגים לומר מזמור זה ג' פעמים, פ"א החל מפזם לעצמו 'ועינינו תראינה מלכותך' כשהוא אחוז שרעפי קודש, ואש להבת העולה מאליה יותר ויותר, והיו הכל בטוחים כי הוא 'מרעיש עולמות' לביאת הגאולה, אלא שבגמרו לפזם, נענה באש קודש, ואמר, 'ועינינו תראינה' - שהעיניים יכירו ויבינו ב'מלכותך' - שהקב"ה הוא מלכם (על העיניים), הוא ה'בעלים' על עינינו ואינם כלל שלנו, על כן עלינו להיזהר ולהישמר לעשות בהם רק רצון בעליהם ולא כרצוננו ח"ו.

הפוסע פסיעה אחת מתחייב בנפשו, קל וחומר להולך לדבר מצוה שזוכה לו ולדורותיו. כתב הר"ק החידושי הר"ם ז"ע (הובא בליקוטי הר"ם) מכאן נראה חיזוק גדול, שהרי מידה טובה מרובה (סוטה יא.) - אדם שמשכים בכל יום ללמוד ולהתפלל - וודאי שיוכל לפעול הרבה בכל פסיעה...^{טו}

בי אין פסיעה בעבודת ה' ההולכת לריק, ואפילו אם עשה רק 'פסיעה קטנה' - השכמה אחת בבוקר, וכיו"ב, כבר עשה בזה נחת רוח מרובה להשי"ת, ושכרו רב, כי לא הרי מסע רוחני כמסע גשמי, כי בגשמי - הנוסע למקום כלשהו ולבסוף לא השיג מאומה שם, נראה שכל נסיעתו הייתה להבל ולריק, שהרי לא בא לידי תכליתו, אבל ברוחניות אינו כן, אלא כל פסיעה שפסע אף אם לא הצליח להעפיל אל ראש הפסגה גורם בזה רושם גדול בשמי השמים, ופסיעה זו גופא היא תכלית בפני עצמה, כי סוף דבר שיגיע עי"ז לתכליתו.^{טז}

ולעולם לא יתייאש, וכמו שכתב הר"ק ה'שפת אמת' ז"ע (תרמ"ז ד"ה תלה) שבמספר מ"ב המסעות האמורות בפרשתן, נמנו גם המסעות שבהם

'האמנם אלם צדק תדברון' (תהלים נח ב). ג. 'האמנם יֵשֶׁב אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם עַל הָאָרֶץ' (דב"ה ב' ו יח). ומבאר שיש שייכות וקשר בין כל ג' פסוקים אלו, בזה"ל, כי הקב"ה מתרעם על האדם שהפסיד לעצמו הכבוד הגדול הזה להיות משכן ה' בתוכו רק בטומאת שפתיו. וזהו האמנם לא אוכל כבוד בתמיה, וכי קטן הוא הכבוד הזה האמנם ישב אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם עַל הָאָרֶץ, רק האמנם אלם (וכמו ש) אמרו חז"ל (חולין פט.) מה אומנותו של אדם בעולם הזה יעשה עצמו כאילם, יכול אפילו לדברי תורה תלמוד לומר צדק תדברון, עכ"ל. והרי שיוכל האדם לזכות ל'כבוד הגדול' שיהיה משכן ה' בתוכו אלא שטומאת שפתיו מרחקת ממנו השראת השכינה. וכמה גדול הכאב והצער עד שאבינו שבשמים 'מתרעם' למה עזבתני... ולמה לא רצית שאשכון בתוכך...

פסיעה קטנה - במלחמת היצר כל מסע קטן אינו לריק בפרשתן (מסעי לה כו), 'ואם יֵצֵא יֵצֵא הַרוּצָח אֶת גְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ, וּבִמְדָּרֶשׁ (ילקו"ש תשפח) אפילו פסיעה אחת, אמר ראב"ע ומה אם לענין פורענות

ויש להוסיף עוד על פי האמור, שכאשר 'עינינו תראינה מלכותך' ויזכור להמליך את הקב"ה על עינינו מראות ברע הרי בזה ממשיך השראת השכינה על עצמו עד ש'עינינו תראינה מלכותך'...

טו. ולפי דרכנו יאמר, אם בפסיעה אחת מתחייב הרוצח מיתה, מידה טובה מרובה כמה זוכה האדם ב'פסיעה אחת' לטוב, בקפיצה אחת מהמיטה, בבריחה אחת מן העבירה או בריצה אחת לדבר מצווה... בעצימת העין מהביט ברע אפילו פעם אחת לרגע אחד... בשבירת מידה רעה אפילו פ"א, בחסימת הפה מלענות לרעהו.

טז. הנה התורה מנתה מ"ב מסעות ממצרים לארץ ישראל, והרי במ"א מסעות מתוך מ"ב הללו לא הגיעו לארץ ישראל - מחוז חפצם, ואפילו הכי הרי זה נחשב כ'מסע', ומדוע, בע"כ תאמר, כי כל פסיעה ופסיעה נחשבת כ'מסע', ולבסוף יגיע אל 'ארץ ישראל'...

יז. בפרשתן (מטות לא ב), 'נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמיק'. מכאן למדנו חיזוק גדול לאותם שמתגבר עליהם יצרם ביותר ונראה להם שהנסיונות רבו למעלה ראש, עד שאין בכוחם לעמוד בהם, ותקצר נפשם מעגמת הנפש, אך טעות גדולה היא בידם, כי זה כלל גדול שאין הקב"ה מנסה את האדם אלא אם כן יכול לעמוד בו, וככל שיגדל קושי הנסיון כך ישלח לו הקב"ה עזרו מקודש ויתן לו כוחות גדולים ועצומים זה כנגד זה, כי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו. וזהו שאמר הכתוב שרק לאחר נקמת ה' במדין יאסף משה אל עמיו, כי באותו הזמן עמד בלעם הרשע על ישראל בכדי להחטיאם, ואי אפשר תהא 'קליפה' זו בעולם אלא אם כן יש אותו כח בצד הקדושה כנגדה, וה'זה לעומת זה' של בלעם היה משה רבינו, על כן רק לאחר שתנקום נקמת בני ישראל וימות בלעם אזי יכול משה להסתלק מן העולם, אולם כל זמן שבלעם חי אף משה רבינו מוכרח לחיות. וכך מבואר גם במה דאיתא בגמ' (חגיגה ה:) 'כי קא ניחא נפשיה דרבי יהושע בן חנניה אמרו ליה רבנן מאי תיהוי עלן מאפיקורוסין [- שרבי יהושע בן חנניה בחכמתו היה מסלק טענות הכופרים ומנצח אותם בוויכוחים שנערכו ביניהם בקביעות], אמר להם, אבדה עצה מבנים נסרחה חכמתם (ירמיה מט ז), כיון שאבדה עצה מבנים נסרחה חכמתן של אומות העולם'. כי לא יתכן שתגבר כח הטומאה וינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים, ולא תהא כזאת בישראל שיהא חכמה באומות העולם כשארין מי בישראל שיעמוד כנגדם, על כן אם אבדה עצה מבנים מיד תיסרח חכמתם של הגויים. וכך גם הוא בכל מלחמות היצר, אם הוא מתגבר הרי זה סימן ואות שיש כח גם לצד הקדושה לעמוד מפניו.

הייתה ירידה לבני ישראל, וכלשון המדרש (רבה כג' א) לעם ה', כי כל עובר ה' לא יפול לבו עליו מכל המובא ברש"י בתחילת הפרשה 'כאן חששת את הנפילות שיש לו, כי כך הוא המידה להיות עולה ראשך... וז"ל השפ"א. ונכתבו כל המסעות - להודיע ויורד". ומכל מנוחה שהשיגו אחר איזה מלחמה התחיל

וכך רמז לה המשך חכמה' בספרו 'אור שמח' על דברי הרמב"ם (הלכות רוצח, פ"ז ה"ח) וז"ל, הגולה אינו יוצא מעיר מקלטו לעולם... ואפילו כל ישראל צריכין לתשועתו אינו יוצא משם לעולם עד מות הכהן הגדול, ולכאורה תמיהה רבתי יש בזה, והרי 'פיקוח נפש דוחה כל התורה כולה', מדוע לא יכריזו ב"ד איסור גמור על 'גואל הדם' שאסור לו להרוג את הרוצח בשגגה, וממילא יוכל זה האיש להציל את ישראל הצריכין לתשועתו, אלא ביאור הדבר, שהרי אמרה תורה (דברים יט ו) 'פן ירדוף גואל הדם אחרי הרוצח, כי יחם לבבו והשיגו כי ירבה הדרך והכהו נפש', והיינו שמצד טבעו לא יוכל גואל הדם לעצור בעצמו מלנקום נקמת דם קרובו, ומכיוון שהבורא יודע חמימות הלב שיש לקרוב של הנרצח ולא יוכלו ב"ד להזהירו שלא יהרוג את הרוצח, לכן אין הרוצח יוצא מעיר מקלטו. והוא לימוד גדול בדרך התורה, שהבורא יתברך בוחן ויודע הרגשותיהם של בני אדם, ומה שא"א לאדם להתגבר נגד רצון מסוים [כמו חמימות הלב של הגואל הדם כאן] לא יעמידוהו מן השמים כנגד זה. ומכאן יש ללמוד לכל נסיון שבא לו לאדם שוודאי יש בכוחותיו להתגבר על יצרו ולעמוד בנסיון, שאם לא כן אזי לא היו מביאים אותו מהשמים לידי נסיון זה. יח. משל למה הדבר דומה, כי הנה נתחדש בימינו אנו, אשר הרוצה לייפות את חצר ביתו וכיו"ב על ידי שיגדל שם 'דשא', שאינו צריך לטרוח ולעמול בשתילת מיני דשאים ולהשקותם עד שיצמחו לגובה, אלא ניתן לקנות 'דשא סינטטי' (Synthetic Grass), והוא עשוי ממין גומי בצורת דשא, ירוק ורענן כגן רטוב... ולכשתרצה לדעת האם הדשא שלפניך הוא 'אמיתי' או 'מזויף' יהא כלל זה נקוט בידך, אם כולו 'חי' ירוק ורענן ואין כאן שום עשב שנבל הרי זה מוכיח בעליל שאינו אלא 'סינטטי'... אולם אם תמצא פה ושם שהדשא הוא צהוב או חום, וכן ישנם מקומות בהם הדשא כמוש ונבול או לא צמח בהם כלל דשא - בוודאי זהו צומח מן האדמה ממש. וכך על דרך זה ממש לענין מציאות האדם, מי שיש בו עליות וירידות, 'כתמים' פה ושם, 'צבעים' וגוונים שונים סימן שאכן אדם חי הוא... אך אם יראה בפניך אדם מושלם בתכלית הרי זה טעון בדיקה...

מין הבאר

סיפר הרה"ח רבי שלום אליעזר פרענקל (מובא בזקניק ויאמרו לך), בסוף ימיו של הרה"ק רבי יענקל'ה מפשעווארסק זי"ע היה חלוש מאד, פעם אחת ב'תשעה באב' אחר הצהריים (ועודו בתעניתו) התקשר לבית הרבי איש מכובד, וביקש לדבר עם הרבי, אמרו לו מבית הרבי, הרבי חלוש, הוא שרוי בתענית כדת היום, ושאר תירוצים, ולא הועיל כי הלה התעקש ודרש תנו את הטלפון לרבי, יש לי דבר נחוץ לשאול אותו כי הענין גובל ממש ב'פיקוח נפש' גמור, אמרו לו הרבי נם על משכבו, אמר האיש, נו, העירו נא את הרבי, ואמרו לו איש פלוני רוצה לדבר עם הרבי, כי בפיקוח נפש מדובר.

בלית ברירה עשו כן, העירו את הרבי, והרבי לקח הטלפון, ואמר, יא (כן)... אמר האיש, רציתי לשאול את הרבי, הואיל והרופא אמר לי שרק אם אני מרגיש שיש לי 'יכולת' לצום אגמור את התענית, ואם לאו אסור לי להשלים את התענית, ועתה נפשי בשאלתי, מה עלי לעשות, אמר לו הרבי, עשה כצווי הרופא, ובזה תמה שיחתם. ויחר הדבר לגבאי וחמתו בערה בו, וכי לזה הטריח את הרבי החלוש, הזקן, להעירו משנתו ועוד בעיצומו של תענית, אמר לו הרבי, אינני כועס כלל על היהודי הלזה, גם אני שרוי ברוגז על הגבאי שהעיר אותי, כי הנני יודע שמשמים רצו לנסות את ה'מידות' של יענקל'ה לייזער (שמו של הרבי) - אם יכעס אם לאו, וממילא אינכם אשמים, כי לא לכם התכוונו, התכוונו רק אלי. והיינו שזכר בעת הנסיון שאין זה 'שגעון' של היהודי הלזה, אלא אדרבה הקב"ה הכניס שגעון בקרב איש מכובד כדי לנסות אותו...

נסמך לזה עוד מעשה ב'עסקן' שביקשו ממנו שיכניס ראשו ורובו לאיזה 'מקרה' קשה, לעמוד לסייע ליהודי בצרתו ל"ע, והיה הדבר קשה עליו, ושאל את הרה"צ רבי אשר פריינד זצ"ל, וכי הנני הקרבן לטפל ב'תיק' זה... נענה לו ר' אשר ואמר, לא אתה ה'קרבן', אלא אתה צריך 'תיקון' ואותו פלוני הוא הוא ה'קרבן'... כלומר, מן השמים מבקשים ממך שתעזור לאחרים כדי לתקן את נפשך, ונגזר על אותו מסכן להיות ה'קרבן' כדי שיהיה לך למי לעזור, ובזה תגיע לתיקון נפשך...

באר הפרשה - פרשת מטות מסעי

שלא אכעס - בגנות הכעס

בפרשתן (מטות לא יד-טו), 'ויקצוף משה על פקודי החיל וגו', ויאמר אליהם משה, וצריך ביאור מדוע חזר לומר 'ויאמר משה', הרי ממנו אנו מדברים, והיה לו לומר 'ויקצוף משה ויאמר', אלא לומר לנו, שמשנה רבינו בעצמו שתק בעת הקצף, ורק לאחר זמן שב לדבר עמם, ומדוע, כי הדיבורים הבאים בשעת הכעס הם באופן של וידבר - לשון קשה, לכן המתין מעט, עד שנשקט קצפו, ואז ויאמר משה - אמירה לשון רבה, כי טוב לכוועס להמתין מעט עד שיעבור כעסו, ורק אז יפתח פיו לדבר דבריו (הגאון רבי זלמן סרוצקין זצוק"ל בספרו אונים לתורה).

ידועים דברי הגה"ק רבי חיים מוואלאז'ין זי"ע במכתב לנכדו (לקראת נשואיו, הובא בספר הצדיק ר' יוסף זונדל מסלנט דף קמ"ז, ועוד) שלא להכניס שום קפידא בלבך על שום אדם י, ואצ"ל שלא להשיב בקפדנות לשום אדם, וע"י מדת הסבלנות משיג האדם רצונו יותר ויותר מעל ידי כל תקיפות שבעולם עב"ל.

ובבלל אמרו, שהחכם מבין שלא תבוא לו כל טובה מתוך הכעס, ועדיף לו לתפוס במידת הסבלנות, שהרי 'לאחר מעשה' כשיעבור זעמו יתחרט עשרת מונים על המעשים שעשה מתוך כעסו, וד"ל.

ומצינו בחז"ל (פסחים סו:) בחומר גנות מידת הכעס, וכמו שאמרו 'כל אדם שכוועס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו', ולמדו זאת מהאמור בעניין

מלחמה אחרת. וכן לעולם - ויסעו ויחנו, ויסעו ויחנו, כמ"ש (תהלים פד ה, ועיי' ברכות סד.) 'ילכו מחיל אל חיל' - שאין להם מנוחה לעובדי ה', שע"ז נבראו ללחום מלחמות ה'.

עוד מענין הנסיונות, כך ביאר הרה"ק רבי שמעון מאמשינאו זי"ע את הפסוק בריש פרשתן ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה', כי לכל אדם יש יצר הרע המפתהו יומם ולילה להימשך אחר הרע ודברים גשמיים וכדו'. ולפעמים אפשר שיחשוב האדם שעבודה זו של להתרומם מעל פיתויי היצר איננה העבודה הנרצית לה', ורק כשאדם במצב ראוי, כשהוא רם ונישא ועוסק כולו ב'עשה טוב' זוהי העבודה הנרצית. ובאמת, טעות הוא, כי עבודת האדם במצב התרוממות הרי היא 'מתנה' מן השמים, ואינה נחשבת לעבודתו, ורק היגיעה לעלות ולהתרומם מעל הרע והשפלות היא נקראת על שם האדם. והנה עבודה הראשונה 'להתרומם', נקראת למוצאיהם, שמתייגע לצאת מכל השפלות, ואילו העבודה בעשה טוב נקראת מסעיהם כי נוסע ועולה מעלה מעלה. לזה אמר הכתוב 'ויכתוב משה את מוצאיהם' - שידע שעבודה זו היא למסעיהם על פי ה' - היינו שבה יש את רצון הבורא והנחת רוח שלו, אך מה שאלה מסעיהם - העבודות הגבוהות, אינם שלו כלל, ולא באו אלא לתת לאדם את הכוח שיוכל למוצאיהם - למלאותו ולהטעינו כוח שיהא בידו להתגבר על הנסיונות שעוד מעט ימצאוהו (הובא באמרות טהורות לב"ק אדמו"ר מאמשינאו שליט"א - סעודת שבת תשע"ב).

יט. כלימוד למעשה היה אומר הגאון רבי אברהם גניחובסקי ז"ל שאפילו אם נודמן לו לאדם פעם אחת בחייו לדבר עם השר הגדול בענין החשוב לו ביותר מכל ענייניו, ולשם כך קנה בגדים חשובים (רעקיל) ביותר והנה ברגע האחרון בא פלוני ושפך עליו כוס קאווע (קפה) ובכך איבד אותה ההזדמנות... ג"כ לא יקפיד בידעו כי הכל מה' (הובא באגן הסהר).

כ. מובא בשו"ת מאיר נתיבים (רמזי תורה, מקץ) וז"ל, קבלתי ממורי הבעש"ט שסגולה נפלאה לבטל הכעס לומר הפסוק (תהלים קיט ט) 'במה יזכה נער את ארחו לשמור כדבריו', היינו לכוון השם הקדוש היוצא מראשי תיבותיו, וינצל מן הכעס. ואילו השל"ה הק' כתב (מס' יומא, דרך חיים תוכחת מוסר) 'טוב שיעשה פעולה המבטלו מהכעס, דהיינו שיאחז בכנף בגדו עם הציצית שתלויים בכנף, כי כנף כמנין כעס (150), והכוועס נכנס אל זר בלבו (עי' שבת קה:) וציצית גורם להשראת השכינה'.

עוד 'סגולה' אמר הרה"ק ה'ינוקא' מקארלין זי"ע, למלאות פיו מים ולהשאירם שם בלא לבלוע לכמה רגעים, וטעמו ונימוקו, כי מן המציאות היא שזרם המים שיצאו מפיו בקילוח יביאנו לידי שמחה... ובפשוטו, אם רגע אחד לא יוכל לדבר מחמת המים שבפיו החוסמים אותו מלהשמיע קול - כבר תשקוט ה'אש' הגדולה, ותשכך מעט חמתו...

(פסוק כא) 'ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא' וגו', ולא נאמרו הלכות 'הנעלת כלים' על ידי משה אלא על ידי אלעזר, מאחר שנשתכחו הימנו על ידי כעסו. והרבה יש להתבונן בכעסו זה של משה רבינו, וכפי שהעמיק בזה ה'אלמער' (הסבא) מנובהרדוק זצ"ל (הובא בכמה מקומות בשמו), דבתחילת הפרשה בתיב (שם א-ב) 'וידבר ה' אל משה לאמר, נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמך', ואע"פ שהבין משה שמיתתו תלויה במלחמה זו מסר נפשו לעשות רצון קונו ולא התעכב מלהוציאם תיכף למלחמה, והנה לכאורה כאשר חזרו פקודי החיל ובשגנה לא הרגו את הנקבות הוצרך משה להתמלא שמחה וצהלה, שהרי

מצידו עשה כציווי הבורא, אלא שהלוחמים גרמו בשגנתם להאריך עוד את ימיו, כי כל זמן שלא הרגו גם הנקבות נחשב כמו שעדיין לא גמרו את המלחמה והנקמה במדין, ועדיין לא יקויים בו 'אחר תיאסף אל עמך' (ונמצא 'מרוויח' כמה ימים לחיות בעולם הזה, לעבוד את בוראו ברחימו ורחילו). ואעפ"כ... 'ויקצוף משה - החייתם כל נקבה' כי לא הביט על צרכי עצמו כלל ועיקר. א"כ כעסו שכעס על 'פקודי החיל' שלא מילאו לעשות רצון השי"ת - בוודאי לשם שמים היה, בלתי לה' לברו, ואעפ"כ דקדקו עמו כחוט השערה ונשתכחה ממנו הלכה (פסחים סו:), עאכ"כ בכעס (שלנו) הבא מחמת תאוה וקנאה שאין בו שום ריח של קדושה בוודאי חמור הוא ביותר יא.

כא. כאשר ידע האדם כי נכונים לו נסיונות, אזי בידיעה זו גרידא - כבר יקל עליו לעמוד בנסיון, וכמסופר על אחד מצדיקי הדורות שאחד מחסידיו התאונן בפניו שהוא לקוי מאד במידת הכעס, ומכל דבר - קטן כגדול היתה חמתו בוערת בו, עד כדי סכנה לסובביו, אמר לו הרבי, המתן נא מחוץ לחדרי, ובעוד שעה קלה איעצך עצה ההוגנת להפטר מן הכעס, כצאת החסיד מחדר הרבי נכנס אחריו יהודי נוסף, נענה אליו הרבי בקול גדול (בכדי שהראשון ישמע את דבריו תוך כדי שהותו מחוץ לחדר), אבקשר, שביציאתך מחדרי תנסה בכל דרך שהיא להביא את העומד בחוץ לכלל כעס. החסיד 'השני' יצא מהרבי, ומיד נפנה 'לעשות רצון צדיק' - בתחילה שפך בטעות משקה רותחין על רעהו (הראשון) ועל בגדיו, ובראותו שכל המשקה נשפך על חברו החל לפייסו בדברים, ולהתנצל בפניו 'לא הבחנתי בך' וכדו', אנא ימחל לי מר על אשר עוללתי לו, וראה זה פלא, 'כעסן' גדול זה לא די שלא רתח מזעם, אלא אף הוסיף לדבר בדברי פיוסין אל 'השופך', לאמר לו, לא אתה עשית זאת, כי אם האלוקים אשר שלחך, כך ניסהו בכה וכה, והעלה חרס בידו - 'הכעסן' לא קצף ולא רגז, ועל כל דבר נענה אל המנסה, 'שהכל נהיה בדברו' - בדבר ה'. לאחר זמן נקרא לשוב אל הקודש פנימה, ויאמר לו הרבי, שמעתי מאחורי הפרגוד היאך שהנך עומד בנסיון הכעס ממש 'הפלא ופלא', ואף כשחברך ניסה אותך ב'עשרה נסיונות' של כעס לא העלית רוגז אף לא בלב, ואם כן מה תתאונן על ה'כעס' שאין בך, ענהו החסיד בבת שחוק, אם היה הרבי מדבר מעט יותר בלחש היה זה 'נסיון', אך מאחר ושמעתי את דברי הרבי אל הנכנס אחר, וידעתי בשעת מעשה שמנסים אותי, בזה נתבטלה ממני כל הבחירה. אחר הדברים האלה אמר לו הרבי, בכל עת זכור נא ש'מנסים' אותך מן השמים, וממילא יקל מעליך כל קושי הנסיון, ולא רק לענין 'כעס' הדברים אמורים, אלא בכל ענין שמרגיש בו רפיון, יתחזק על ידי שידע שכל הנעשה עמו, בא על פי חושבנא דלעילא, עם תכלית וטעם, ובזה יקבל את כל הבא עליו בטובה.

מעשה בבחור ירא שמים שניגש פעם אל ה'משגיח' והתלונן בפניו על ה'כעס' השולט עליו בכל עת ושעה, ובכה בפניו, רבי הושיעני, כי אינני מהלך ד' אמות מבלי לכעוס ולקצוף בריב ומדנים על כל אשר ייקרה לפני. א"ל המשגיח, הסכת ושמע למעשה אשר בפי, אולי ירווח לך, פעם עלו קבוצת גנבים על אניית נוסעים שהפליגה בהשקט ובבטח, הללו עלו כנוסעים תמימים, מתוך מחשבה לפרוץ באמצע הנסיעה לחדרו של 'רב החובל' ולהכריחו להוביל את האניה כפי רצונם... על אם הדרך שמעו מחוץ לחדרו של רב החובל שבפנים מתנהל וויכוח גדול בין מנהיגי הספינה האם לעצור באיזה 'אי בלב ים' שעתידים הם תוך כמה דקות לעבור בסמוך אליו, או למהר בנסיעה ולא להפסיק באמצע כי אחד ממנהיגי הספינה מיהר מאד בדרכו... הגנבים ניצלו שעת הכושר זאת - שיש מריבה בתוככי החדר, פרצו לחדר וכפתו את כל מנהיגי הספינה בידיהם וברגליהם, ומעתה עשו בספינה ויושביה ככל העולה על רוחם. והנה, אין צריך לומר שמשנכנסו הגנבים ושלטו על הנהגת הספינה פסק הויכוח בין מנהיגי הספינה... עתה פנה המשגיח לבחור, אמור נא האם נמשך כעסם של המנהיגים זה על זה, ענה הבחור שלא, ומדוע, כי נכנסו עתה למצב סכנה, והאיך יחשבו על דברי הבל כוויכוח שהיה ביניהם, א"ל המשגיח והרי לא נכנסו בזה לכלל סכנת חיים (שלא רצו אלו החוטפים להרגם רק לשדוד ממונם)... חשב הבחור היטב עד שהגיע למסקנא, שעד עתה חשבו את עצמם

איש צדיק פלוני, ורק באהרן הכהן נזכר שהיה בראש חודש אב (ותמיד פרשה זו נקראת בסמיכות ליום הילולא דיליה, או בעצם יומ"ד כמו בהאי שתא), וצריך לבאר טעמא דמילתא, ומה נשתנה פטירתו של אהרן משאר שבועה הרועים שעמדו לישראל.

ומבאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תר"ס ד"ה כתיב) על פי מה דאיתא בגמ' (סוטה יד.) 'מפני מה נקבר משה אצל בית פעור כדי לכפר על מעשה פעור', והרי שמושה מכפר על המקום השפל, ועל דרך זה יש לבאר שאהרן נפטר בראש חודש אב להגן בזכותו על הזמן השפל, ובזכותו נזכה לבניין בית המקדש שנחרב מפני שנאת חינם (יומא ט:)²², כי אהרן היה אוהב שלום ורודף שלום. ונכתב זאת בתורה ללמדנו כי הזמן מבקש את תפקידו²³, להיות מתלמידיו של אהרן²⁴, לאהוב את השלום ולרדוף אחריו, ולהרבות²⁵ באהבת חינם²⁶, ולברוח מן המחלוקת במטחוי קשת²⁷.

חידוש נפלא מצינו בדברי ה'ספורנו' המדקדק בלשונות הכתובים בפרשתן (מטות) בעניין בני גר ובני ראובן דכתיב (לכ כט) 'ויאמר משה אליהם אם יעברו בני גר ובני ראובן אתכם את הירדן כל חלוץ למלחמה לפני ה' ונכבשה הארץ לפניכם ונתתם להם את ארץ

ומכל מקום לא יפול ברוחו אם נכשל ובא לכלל כעס, כי כל רגע ורגע שהאדם מתאפק מלכעוס חשוב הוא עד מאד אצל הקב"ה, ומצינו בדברי הגה"ק ה'חסד לאברהם' זי"ע (זקנו של החיד"א זי"ע) שכתב (אהבה בתענוגים עמ"ס אבות) על המשנה (שם ה יד) 'קשה לכעוס ונח לרצות חסיד, נח לכעוס וקשה לרצות רשע'. ולכאורה צריך ביאור מדוע לא כתב 'מי שאינו כועס לעולם נקרא חסיד', אלא, שאדרבה מי שיצרו מנסהו, אף אם ח"ו כועס לפעמים, מכל מקום בזה גופא שהוא 'קשה לכעוס' - שאינו ממהר לכעוס אלא הוא מנסה להתגבר על עצמו עדיין נקרא בשם 'חסיד'. ואדרבה מי שלא יכעוס כלל נקרא מלאך, ואין להקב"ה חפץ בעוה"ז במלאכים כי אם בבני אדם המתנסים בניסיונות ועומדים בגבורה (ומוסיף שם, מי שהוא 'קשה לרצות' - אף אם מתרצה לבסוף אבל נצרכים לעבור עמו 'קריעת ים סוף' עד שהוא מתרצה גם בזה נחשב כרשע, כי האדם צריך להיות 'רך ושוב').

מתלמידיו של אהרן הכהן - אוהב שלום ורודף שלום **בפרשתן** (מסעי לג לח), 'ויעל אהרן הכהן וכו' וימת שם בשנת הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצרים בחודש החמישי באחד לחודש'. הנה בכל התורה לא מצינו כתוב 'יומא דהילולא', מתי הוא יום פטירת

כ'מנהיגי הספינה' ולכן כעסו זה על זה - מה לך כי תחווה דעת ותתערב בעניינים אשר אני שולט עליהם... אך ברגע שבאה חבורת גנבים וכפתו אותם ביד וברגל נוכחו לדעת שאינם מנהיגים כלל, ואין הספינה ויושביה תלויים לא בהם ולא בהחלטותיהם, ואדרבה הרי הם כפותים וכבולים בידי אחרים, מעתה סר מהם כל כעס וכל דין ודברים, וינוחו בשלום על מקומם, כאן סיים המשגיח את דבריו, בחור יקר, הנך כועס ומריב עם כל הנקרה בדרכך, כי נראה לך שבידך לנהל ולהנהיג את העולם ומצבך מטוב עד רע, כל זה עד שתכיר ותדע כי הבורא מנהיג את העולם והכל תלוי בידו ואתה כבול בידי הבורא יתב"ש, אז תבוא מנוחה ומרגוע לנפשך וכל סביבתך תתנהל על מי מנוחות בשלום ושלווה.

כב. מעשה באחד שישב על הארץ וקונן על חורבן הבית, וניגש אליו רעהו וביקש עזרתו, הראה לו האיש שימתין עד שיגמור את ה'קיונות', אז יהא פנוי לשמוע את אשר בפיו. נענה הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע ואמר לו, מה לך לבכות על החורבן אם בידך לבנותו, עסוק בגמילות חסדים, הרבה באהבת חינם המקרבת את הגאולה, ורק לאחר מכן חזור לבכות על בית מקדשנו ותפארתנו שנחרב.

כתיב (ישעיה נב ג) 'כי כה אמר ה' חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו', פירש החיד"א (מדבר קדמות מערכת ת', אות יט, ובעוד הרבה מספריו), בעון שנאת חינם נמכרתם והלכתם לגלות, אך לא בכסף - בזכות קיום שאר מצוות תגאלו, אלא אך ורק ע"י שתרכבו באהבת ישראל ללא חשבון.

כג. שמא תאמר, וכי יש בכוחו של יחיד שיתחזק באהבת ישראל שעל ידו ובזכותו ייבנה בית המקדש... צא תאמר לו - אם בית המקדש נחרב על ידי יחיד בוודאי גם יכול להיבנות על ידי יחיד...

כד. ביסוד הדברים ביאר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע מנהג ישראל להרבות בסיומי מסכתות בתשעת הימים ולהזמין לסעודת המצוה, שהכל הוא בכדי להרבות באהבת ישראל, וכמו שכבר איתא בגמ' (שבת קיח:): 'כי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה עבידנא יומא טבא לכולהו רבנן'.

כה. לפני כמה שבועות נלב"ע גאון גדול בתורה, מרביץ תורה לאלפים, אשר מסר שיעורים בכל הש"ס בבהירות נפלאה, ורבים מעידים שקבלו חשק וטעם בלימוד אחרי שמיעת שיעוריו הבהירים, ה"ה הרה"ג אברהם שלמה יאנוע זצ"ל אב"ד לעמבערג (בן נ"ה בפטירתו אחר מחלה קשה ל"ע). וכך העיד הגאון על עצמו, שבהיותו בן י"ד שנה קיים בעצמו הוי גולה למקום תורה, ונסע למדינת קאנאדא ללמוד תורה, לדאבון לב לא ראה ברכה בתלמודו, לא הצליח להבין את הלימודים וכו'... אחר זמן שניסה דבר יום ביומו ולא הצליח החל לחשוב אולי באמת אינני שייך לכל זה, וכבר החל הייאוש מכרסם בלבו.

ביום שבת קודש נתיישב הגאון אצל הגמרא ולא הצליח להבין מאומה... נפרצו מעיין דמעותיו עד שכל הגמרא הקדושה נספגה בדמעותיו. משם יצא לחוץ והמשיך בבכיו עד שפגש בו אחד מה'מגידי' שיעור' שראה את המצב... וחזק אותו מאד, וגם לקחו לכ"ק הרה"ק מטהאש זי"ע.

בקודש פנימה הרעיף עליו הרבי טללי חיזוק, וחזקו באמרו ש'עוד תסיים את כל הש"ס' - מה שהיה נראה אז כעל מנת שתעלה לרקיע, והנה הפלא והפלא כי לאחמ"כ נפתחו לו שערי חכמה ומאז התחיל לסיים מסכתא אחר מסכתא עד שהגיע להיכן שהגיע...

מעשה זה סיפר גם בנו ב'הלוויה' בהספדו, והוסיף שבילדותו היה אביו תלמיד ב'תלמוד תורה' בוילאמסבורג וסבל שם רדיפות נוראות באופן פיזי ונפשי, והיה הילד הכי נרדף בכיתה ועבר הרבה בזיונות בצעירותו, ונשבר ליבו בקרבו, וזה השפיע עליו מאד עד שלא הצליח גם בלימודים. ובבחרותו נתקרב אצל הרה"ק מטאהש ושפך ליבו לפניו והרה"ק ענה לו, עוד תראה, שאתה תסיים את כל הש"ס כולו, וכן בטיש כשחילק שיריים שלח לו ואמר זה נשלח לבחור שהולך לגמור ש"ס.

והעיד, שדברי הרבי נכנסו ללבו והפכו אותו לאיש אחר, ומהם קיבל כחות ללמוד וללמד, ולהגיע לאן שהגיע, שהשאר אחריו ברכה מאות ואלפים תלמידים ושיעורים על כל סדר הש"ס והכל בזכות מילה טובה.

כו. שמעתי מעדים נאמנים, מפי איש צדיק ושמו רבי מנחם מענדל המשמש כמגי"ש בשיבה של בחורי חו"ל מארה"ב, וכה מספר, לפי שנים רבות התקשר אחד מיוצאי הישיבה (אברך שכבר דר בחו"ל) אל המשגיח בשיבה (הרב ראטמאן שליט"א), וסיפר לו שיצא למסחר ונעשה 'מתווך', לאחרונה תיווך לעשיר אחד 'בית אבות', והנה בד"כ המתווך מקבל כ'דמי תיווך' 'אחוז' אחד או שנים, אבל בעסק זה אמר לו הקונה, מאחר שיש כאן הרבה עבודה, מחמת שיש הרבה סיבוכים אודות האישורים והמסמכים, לכן אתן לך חמשת אחוזים אם תסדר ותמציא לידי את כל הניירות, כדי שאוכל לקנות את הנכס בלב שקט ורגוע.

ואכן, האברך עבד קשה מאד מאד, ובמשך ג' חדשים נסע לכל מיני משרדים וכיו"ב, עד שב"ה השיג לידו את כל הניירות והטפסים, והושיב יחדיו את המוכר עם הקונה וגמרו את הקנין בשעטומ"צ. ויהי ממחרת, שלח האברך פאקס אל המוכר, בבקשת שכרו וכדכתיב 'ביומו תתן שכרו', והלה החזיר לו תשובתו בפאקס - להד"ם - לא היו דברים מעולם, איני מכירך, הוקר רגלך ממני, ואל תעז לבקש ממני פעם נוספת... ולכן הוא מתקשר עתה (תיכף ומיד אחר שקיבל את תשובת הקונה הנ"ל) לשאול את המשגיח כדת מה לעשות, אמר המשגיח איני יודע... שאל את האברך, מה ברצונך לעשות, וענה איני יודע, וכי אלך לערכאות... אמר לו המשגיח אלך לשאול עבורך בעצת הרב, ובאותו היום פנה אל הגאון רבי נתן קאפשיץ שליט"א הדר בשכונתו ושטח לפניו את כל דבר המעשה.

הגאון ר"נ חשב ועיין במחשבתו עד שפסק את פסקו - אם האברך נמצא במצב שהוא מוכן למחול לו בלב שלם, בתנאי שלא ישאר בלבו אפילו פירור אחד של תרעומת, ימחול לו, והנני בטוח שמן השמים יחזירו לו בכפלי כפליים. ואם לאו, ילך לבי"ד וככל המצטרך.

למחרת התקשר האברך ושאל את המשגיח, מה פסק הרב, סיפר לו המשגיח דברים כהווייתן, שאל האברך, נו מה אעשה, אמר לו המשגיח אמרתי לך פסקו של הרב - חשוב אם הנך מסוגל למחול... שאל התלמיד ומה היה המשגיח עושה, חשב המשגיח וענה, הייתי נכנס לביהמ"ד נועל את עצמי עם חובת הלבבות, ומתבונן בספר החינוך (מצוה רמא) הכותב מיד אדם מיד איש לא יהיה דבר בלתי רצון הבורא ב"ה, ואז הייתי בודק עצמי - אם הצלחתי לפעול בעצמי כזאת הרי טוב, ואם לאו אפנה אל הרבנים בבי"ד.

כעבור כמה ימים התקשר האברך וכה אמר, רציתי לבשר למשגיח שאכן הצלחתי, שאל המשגיח, ומה הצלחת, ענה האברך הצלחתי לוותר בכל הלב, כי אני מאמין באמונה שלימה - שאין אדם נוגע במה שמוכן לחברו אפילו כמלא נימא.

באר הפרשה - פרשת מטות מסעי

גד ולבני ראובן וגו', ולכאורה קשה מדוע כבר נתן להם את נחלתם, והרי הוא אמר בתחילה שלא יזכו אלא לאחר כיבוש הארץ, ומבאר הספורנו 'כדי שלא להכנס במחלוקת הסבים משה לדבריהם' כח...

אבינו אב הרחמן ינחמנו בקרוב, ויבנה בית המקדש במהרה בימינו, ולירושלים עירך ברחמים תשוב ותשכון בתוכה כאשר דברת, בב"א.

הגלעד לאחזה', והרי שמשנה רבינו אמר שרק לאחר כיבוש הארץ יתנו לבני גד ולבני ראובן את ארץ הגלעד לאחזה, אכן מה כתיב בהמשך 'ויענו בני גד ובני ראובן לאמור וגו', נחנו נעבור חלוצים לפני ה' ארץ כנען ואתנו אחוזת נחלתנו מעבר לירדן', כלומר שהם טענו כנגדו שינתן להם את ארץ הגלעד עוד בטרם יעברו את הירדן, וכמו שאמרו ואתנו דהיינו 'ברשותנו' אחוזת נחלתנו, מה כתיב לבסוף 'ויתן להם משה לבני

לא עברו ג' שבועות, והאברך מתקשר אל המשגיח - הרגע גמרתי עסק של רחוב שלם (לא רק בנין אחד), והרווחתי פי שלשה ממה שהייתי מרוויח בעסק הקודם, ולא עוד אלא ששם עבדתי על העסק במשך ג' חדשים, וכאן עבדתי רק ג' שבועות והרווחתי פי שלושה.

ושמעתי על 'תלמיד חכם' אחד שהסמיך מקור לדברי הגאון ר"נ בדברי הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (שמירת הלשון, שער התבונה פי"א) שממשיל את הדבר, למה הדבר דומה, לאיש שחילק לבניו מאכלם בעת הסעודה, ובא אחד מבניו וחטף מאחיו את חלקו, הרי האב נותן להם לריב - שיסדרו ביניהם את העניינים, אבל אם אחד מהם פונה לאביו ואומר ראה נא אבי, אחי פלוני נטל וחטף ממני, אבל אינני רוצה לריב עמו כי אין רצונך שנכה זה את זה, הרי האב אומר אחיך שחטף ממך - לסעודה אחרת לא אתן לו מאומה, ולך אשלים כנגד מה שנחטף ממך בכפלי כפליים. אמור מעתה, החי באמונה ויודע שהקב"ה הוא ה'נוטל' והוא ה'נותן', אינו שונא לעולם לרעהו כי יודע שאי אפשר לאיש להפסיד אותו, ואדרבה בזכות זה יתן לו ה' בכפליים.

ועיי' עוד במובא בסוף הגליון.

כז. ידוע דבר המעשה (הובא בשבחי האר"י) שהאר"י עשה באיזה זמן הסגר עם עשרה מתלמידיו, ותיקן חדרים לנשים והטף, וחדרים לתלמידים. והיה מזהיר אותם תדיר, שמא יזהרו באהבת אחים ורעים זה עם זה, ושלא תדרוך רגל המחלוקת במחנם כלל וכלל, פעם אחת בערש"ק פרצה מחלוקת ביניהם, אשר החלה בנשים ומשם נתפשטה עד ראשי המשפחות תלמידיו הגדולים של האריה"ק, לעת ערב יצא האר"י עם החברים כמנהגו לקבל השבת, ומוהר"ר רבי חיים וויטאל ראהו שפניו נפולות, לאחר שסיימו התפילה שאלו מהרח"ו ליגון זה מה עושה, אמר לו האר"י מפני שראיתי בעת קבלת שבת את הס"מ ואמר זה הפסוק - 'גם אתם גם מלכם תיספו' (שמואל א' יב כה), ולא נחתם גזר הדין אלא בעבור שנעשה היום קטטה ביניכם, כי כל זמן שהיה שלום ביניכם לא היה לשטן בית כניסה לקטרג, ואכן באותו זמן נסתלק לשמי רום רבן של ישראל.

כח. פעם ניגש אל הגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל אחד משכניו, וטענתו בפיו, כי הפועלים אשר סיידו את בית הרב שפכו את ה'שאריות' לתוך צינור ניקוז השופכין, ומחמת כן נסתם הצינור של אותו שכן, והוצרך לקרוא לפועלים שיפתחוהו ועלות שכרם עמד על סך שש מאות שקלים, ועל כן הוא תובע מרבי ניסים שישלם את הנזק שגרמו פועליו, על אתר הוציא הגר"נ את 'כיס המעות' מחיקו ופרע את כל הסכום הנ"ל טבין ותקילין, והוסיף בדברי ריצוי ופיוס על הנזק שנגרם מחמתו שלא בידיעתו, ונפרדו לשלום. לאחר מכן אמר רבי ניסים למלווהו, מכמה וכמה סיבות לא הייתי צריך לשלם לו אפילו שוה פרוטה, א. סיד הנשפך לתוך המים אינו גורם לסתימה, וממילא בעל כרחך ש'סתימה' זו נגרמה מחמת דבר אחר. ב. הצינור היוצא מביתי להוביל את השופכין אינו מתחבר כלל לקו הצינור של השכן... ג. לא סיידו אצלי עתה בבית, וכל אותה תביעה אין לה כל יסוד ובסיס כלל... נדהם המלווה ונזעק, אם כן מדוע שילם מע"כ, השיב לו רבי ניסים, כדאי לי לשלם 600 שקל בשביל לחיות עם השכן ב'רוח טובה'... לדידן ייאמר, כדאי לנו לוותר ואף 'לשלם' בשביל לחיות עם בני ישראל ברוח טובה...

ישקו העדרים

הזי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום

הרי לפניכם 'אגרת' שנשלחה מ'קריית יואל' שבמאנרא יצ"ו, הנה 'נהוג' בחו"ל שבחורי הישיבות הק' יוצאים לשהות בחודשי הקיץ תמוז - אב ב'קעמפ', אכן בישיבה שבני לומד בה כמעט ואין 'בין הזמנים', ואף אין נוסעים לזמן ארוך ל'קעמפ', אלא יוצאים לעשרה ימים בסוף חודש סיון לתת קצת 'מנוחה' לבחורים, בשנה זו יצאו בחורי ישיבה קטנה מיום ראשון פר' בהעלותך ועד ליום חמישי פר' שלח, ובטרם שיצאו ל'נופש' הודיעו הנהלת הישיבה לבחורים, שכל אחד ירשום על גבי הנייר עם מי הוא רוצה לישון בצוותא חדא ב'מחנה', ולפי זה הם יסדרו את מקומות הלינה.

ביום 'אסרו חג' השבועות (ח' סיון - הוא אסרו חג בחו"ל לאחר יו"ט שני) התפרסמו רשימות החדרים, ונודע לבני שיחיה כי בחור פלוני הולך להיות ה'שותף' שלו מאחר שהלה ביקש זאת מהמשגיח, אך דא עקא שאותו בחור לא היה כלל לפי רוחו (ואדרבה להיפך, וד"ל), והיה הדבר קשה מאוד בעיניו, אך נמלך בעצמו לקבל את הדין באהבה ולא לעורר שום מחלוקת, והתפלל לבורא עולם שביכות זאת הוותרנות יזכה לראות בישועת ה' כשאחיו בן הכ"ב שנים ימצא את זיווגו עוד בימי הקעמפ, ואילו אחותו ה'באה בתור' כבת כ"א שנים תתארס בתוך ארבעים יום. ובאמת כפי שחשש תחילה כן היה, הבחור הלזה היסב לו צרות צרורות, אך הוא התמיד בשתיקתו, ויתר וחזר וויתר... מבלי לספר לאיש מה שעובר עליו, ואכן זכה שתפילתו עם וותרנותו עשו פרי, והתמלא משאלות לבבו בדיוק כמו שביקש... אחיו נתארס בשעטומ"צ יום ג' פ' שלח כשהוא היה עדיין בקעמפ, ואחותו 'שברה צלחת' בשעטומ"צ ביום י"ח תמוז יום הארבעים מאסרו חג שבועות...

עוד אספרה מעשה נורא ששמענו ממרא דעובדא מביתר עילית יצ"ו, ביום שישי פר' בלק התפלל תפילת שחרית ב'שטיבלאך' שם (הנקרא 'קארו'), ועבר בין המתפללים גבאי קופת הצדקה של כלל תושבי העיר, והרגיש התעוררות מן השמים לתרום סכום הגון, ואכן נתן לו סך מאה שקלים, נתינה שהיא יותר מכדי יכולתו (וגם אין מצויה תרומה כגון דא ב'שטיבלאך'...), כשחזר האברך לביתו, ראה לתדהמתו את ילדתו התינוקת אוחזת סכין חד בידה... מיד אמרה לה אמה שתתן לה את ה'סכין', ולמרבה הפלא פתחה את ידה בעדינות ונתנה לה (מבלי להתעקש ולהחזיק בדווקא...), ולא אירע לה בחסדי ה' שום פגע, וראה בחוש כיצד צדקה תציל ממות...

וכבר איתא מפורש בזוהר הקדוש (בראשית ח"א קד.) רבי אלעזר אמר, תא חזי כמה אנהג קב"ה טיבו עם כל בריין, וכל שכן לאינן דאזלי באורחוי, דאפילו בזמנא דבעי למידן עלמא, איהו גרים למאן דרחים ליה למזכי במלה עד לא ייתי ההוא דינא לעלמא, דתנינן בשעתא דקב"ה רחים ליה לבר נש משדר ליה דורונא, ומאן איהו מסכנא, בגין דיזכי ביה. (פי' בוא וראה עד כמה מטיב הקב"ה עם כל הבריות, וכ"ש להולכים בדרכיו, שאפילו בזמן שהוא דן את העולם, גורם לאותו שאוהבו - שיזכה בדין מבעוד מועד, על ידי ששולח לו 'מתנה' - עני המזכהו בצדקה, והוא הגורם לו לזכות בדין).

ישקו העדרים

עוד מעשה שמענו מאחד מחשובי בני החבורה שליט"א המתגורר אף בביתר, שנסע עם בני משפחתו בשבוע שעבר באישון ליל לנפוש בכפר 'אור הגנוז' בגליל העליון, ובעת שנסע בכביש המוביל ל'אור הגנוז' הבחין באיש יהודי המסרך רגליו, כשעוד כברת ארץ גדולה לפניו להלך בה, ריחם עליו ורצה להעלותו לרכבו ולקחת אותו 'טרמפ', אך ילדיו ישבו מאחור ולא היה יכול להושיב את האורח שם, אך לבו הטוב לא נתן לו להשאירו לילך רגלי, על כן שאל את העובר אורח האם הוא 'בקי ומכיר' בנהיגת רכב, והשיב בהן, אמר לו, אם כן איפוא אני אלך לישב בספסל מאחור ואתה תנהיג את הרכב... ואכן כך עשה. והנה, בטרם הגיעו אל ה'כפר' נזכר בעל הרכב, שהמקום סגור בשעות מאוחרות אלו בשער חשמלי... והיאך יכנס עתה, אמר לו ה'אורח', הסר דאגה מליבך, מאן דהו מחכה לי והוא יפתח את השער... וראה בחוש כיצד כל מה שהאדם עושה - לעצמו הוא עושה, אם היה נדמה לו שהוא עושה טובה ל'אורח' אך כעבור זמן התברר לו שעשה טובה לעצמו...

